

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

Vruchten van de Geest of kunstfruit? (1) (Hand. 4 : 36-5 : 11)

We idealiseren de kerk van vandaag bepaald niet: er is nogal veel kritiek op. Maar de eerste christengemeente wordt maar al te vaak veridealiseerd! Nu, Lukas doet daar niet aan mee. Hij geeft geen ideaalbeeld, maar een heel reëel beeld van de gemeente in Jeruzalem. Zeker, de Heilige Geest werkte prachtige dingen daar, maar de duivel zat ook niet stil! De Geest vervult mensenharten, maar tegen twee gemeentelieden moet Petrus zeggen: waarom heeft de satan uw harten vervuld? Het was dus niet allemaal zo mooi als het leek. Lukas houdt de schaal in evenwicht: als hij verteld heeft van Jozef, die zijn akker verkocht en de opbrengst bij de apostelen bracht, — vertelt hij direkt er achteraan van Ananias, die ook zijn akker verkocht, maar slechts een deel van de opbrengst bij de apostelen bracht; en dat was helemaal niet erg, geen mens verplichtte hem om alles af te dragen, het was geen belasting maar vrijwillige bijdrage, maar het erge was dat hij deed alsof!

Jozef en Ananias: als twee hetzelfde doen is het nog niet hetzelfde!

Zelfs het heiligste kan worden nageemaakt. Geloofsdaden kunnen geïmiteerd worden. Echt en imitatie lijken vaak bedriegelijk veel op elkaar. Wie kan het onderscheiden? Zelfs Petrus zou er in getrapt zijn, als de Heilige Geest niet zijn ogen verlicht had, waardoor hij dwars door Ananias heen keek! Zullen we echt en imitatie in Hand. 4 en 5 eens naast elkaar leggen?

—o—

Eerst dan wat Jozef deed. We zouden hem niet kennen als hij niet bij zijn bijnaam bekend was geworden: Barnabas, zoon der vertroosting. Afkomstig van Cyprus, waar hij later met Paulus het Evangelie brengt. Deze Jozef was een leviet. U weet: alle stammen van Israël kregen grondgebied in Kanaän, maar Levi niet. De levieten kregen 48 steden om in te wonen, met de weidegronden, en verder moesten ze leven van wat het volk aan tienden opbracht van het gewas en de eerstelingen van het vee, losgeld voor eerstgeborenen en een deel van wat in het heiligdom werd geofferd. Ze moesten bovendien van deze inkomsten zelf weer de tienden geven aan de priesters onder hen. Levi had dus niet zo'n verzekerd bestaan als de andere stammen. Het hing nogal van de plichtsbetrachting van hun broederstammen af en daar mankeerde nog wel eens wat aan!

Merkwaardig is in dit verband de betekenis van de naam

„Levi”: verbonden, gehecht. Maar dan bepaald niet aan aardse goederen! Maar aan de dienst in Gods Heiligdom! En ont-hecht aan het aardse goed. Levieten zaten niet vast aan geld en goed, maar aan God en zijn dienst. Nu was er natuurlijk ook onder de levieten kaf onder het koren. Maar deze leviet, Jozef oftewel Barnabas, is er een in welke geen bedrog is. Hij heeft de weg gevonden naar de ware Hogepriester Jezus en het ware Heiligdom. Dat kostte hem vast en zeker zijn „kerkelijk” baantje als leviet. Het komt hem te staan op derving van inkomsten. Denk daar niet gering over. Wie tilt daar niet zwaar aan?

Misschien zijn zijn ouders al geëmigreerd naar Cyprus, maar dat kan ook best al veel vroeger in zijn familie zijn gebeurd. Jozef zal dienst hebben gedaan in de synagoge, want joodse synagogen waren toen verspreid in alle landen rond de Middellandse Zee. Waar ook maar joden leefden in verstrooiing, in de „diaspora”. Maar ze hadden vaak een ákker, een stuk grond bij Jeruzalem, om zich dáár te laten begraven. Want ze wilden er bij zijn als de Messias zou komen, daar, bij Jeruzalem. Nóg liggen daar bij de muren van Jeruzalem duizenden begraven. Zo'n dodenakker zal ook Jozef de leviet daar gehad hebben. Maar als hij dan tot de ontdekking komt, dat Jezus, de Messias al gekomen is, trekt hij heel nuchter en zakelijk de consequentie uit zijn geloof: hij verkoopt zijn grafakkertje, want dat heeft hij nu niet meer nodig. Het zal hem een zorg zijn waar hij later begraven wordt, — de Here Jezus zal hem wel weten te vinden bij zijn wederkomst! Zijn geloof in Christus onthecht hem van zijn dodenakker, zijn laatste bezit („een eigen graf”), — zó vast zit hij aan de levende Heer!

En de opbrengst? Hij zet het niet als „dood kapitaal” op de bank, maar laat het functioneren binnen de levende gemeente van Christus. Hij brengt het bij de apostelen, om het uit te delen naar ieders behoefte.

Wat mooi: zo onthecht te zijn van je geld, je goed, je akker, wat uiteindelijk toch allemaal uitloopt op de dood. De rijke jongeling kon het niet opbrengen. Maar wat hem onmogelijk was, maakt de Heilige Geest mogelijk in de eerste christengemeente van Jeruzalem. Gehecht aan Jezus en elkaar, — onthecht van geld en goed.

Zo vertelt Lukas ons het verhaal van Jozef de leviet, de zoon der vertroosting Barnabas, — als één voorbeeld van hoe het toen was, en nóg kan zijn en mag zijn in de gemeente. Door de Heilige Geest! Dát wel.

—o—

Dit is wel zó iets bijzonders en zó iets moois, dat de satan ogenblikkelijk op het idee komt om het na te bootsen. En hij doet dat zo goed, dat de imitatie bijna niet van echt is te onderscheiden. Als dit lukt, ziet de gemeente er straks van buiten heel vroom en fraai uit, maar is ze van binnen zo hol en rot als het maar zijn kan.

En het „kerkelijk bedrijf” wordt een soort „showbusiness”.

Over de waarheid (3)

Filosofische aantekeningen bij een studierapport

In ons tweede artikel dat een maand geleden verscheen, was de hoofdgedachte dat wij in onze praktische levenservaring en in ons alledaagse spraakgebruik niet „onbewust” een of andere theorie over het waarheidsbegrip toepassen.

Voorts: tegenover de bewering dat het „relationele waarheidsbegrip” een vondst van de moderne filosofie is, stelden we dat elk waarheidsbegrip altijd relationeel is en ook als zodanig werd onderkend, alleen al omdat de waarheid naar de ene kant in relatie staat met *iets waarover* het gaat en naar de andere kant in relatie staat met een mens die de waarheid onderkent en tot uitdrukking brengt.

Reeds door deze relaties, naar twee kanten toe (er is meer, maar daarover later), is elk praktisch en elk filosofisch waarheidsbegrip, zonder meer relationeel - ook al zijn er waarheidstheorieën die dit feit niet, of niet volledig recht kunnen doen.

9. Het waarheidsbegrip is niet los verkrijgbaar

In de derde paragraaf van Hoofdstuk I van het rapport, wordt tegenover het zgn. „objectieve waarheidsbegrip” het „subjectieve waarheidsbegrip” geschetst. In deze uiterst globale, om niet te zeggen ruwe schets van twee tendenzen in de waarheidstheorieën, staat de objectieve theorie tegenover de subjectieve. Omdat we in deze artikelen „filosofische aantekeningen” willen maken, zullen we zowel kritisch als positief iets moeten zeggen over het filosofisch waarheidsbegrip, en daarbij niet, zoals het rapport doet, negeren hetgeen de

christelijke „wijsbegeerte der wets-idee” in dezen te zeggen heeft. Dat betekent helaas ook dat het wat moeilijk gaat worden voor niet-filosofisch geschoolde lezers.

Er zijn inderdaad *theorieën* die onder waarheid iets verstaan dat men „objectief” pleegt te noemen. Maar dan moet men, om die theorieën goed weer te geven en werkelijk duidelijk te maken, er wel bij zeggen dat hier maar niet een opvatting over het waarheidsbegrip als een los onderwerp in geding is. Men kan niet op de wijze van een woordenboek even een paar definities van waarheid weergeven en dan denken dat dit zomaar duidelijk is. Elke wijsgerige waarheidsdefinitie impliceert een fundamentele *filosofische werkelijkheidsbeschouwing*. Die is inbegrepen in het filosofische waarheidsbegrip, noodzakelijkerwijs en onvermijdelijk, zoals zij anderzijds *buiten* de praktische werkelijkheidservaring en levensbeschouwing met haar praktische waarheidsbegrip staat. Wel kan de theoretische wijsbegeerte uiteraard met deze praktische levensvisie in een harmonische of tegenstrijdige verhouding staan, maar dit terzijde.

Het zgn. „objectieve waarheidsbegrip”, dat door het rapport ten onrechte aan de „meest gangbare opvatting” in de mond wordt gelegd, heeft de werkelijkheid *dualistisch* in twee onderling verschillende en tegenover elkaar staande delen gesplitst: de mensen (subjecten) en het niet-menselijke, de objecten. Tussen beide staat de beroemde of beruchte „subject-object-splitsing”. De geschiedenis van de kennistheorie is een eeuwenlang verhaal over de verhouding tussen deze subjecten en objecten en over de pogingen deze kloof te overbruggen. Al deze pogingen zouden er op kunnen wijzen, dat men terdege beseft heeft van de samenhang tussen „subjecten” en „objecten”, en dat men alleen verschildt van opvatting over het *hoe* van deze samenhang.

Hoe echter de theorieën over die samenhang ook mogen luiden, als regel bleven zij uitgaan van een

pastorale notities

NAMIDDAGSE PREDIKATIËN

In artikel 68 van de Dordtse kerkenordening staat iets van de „namiddagse predikatiën” die „alomme” des Zondags gehouden zullen worden. En ik zou nog eens terugkomen op de reacties die ik kreeg n.a.v. onze radio-kerkdienst op 5 juli j.l. Midden op de avond belde een predikant op. Van welke kerk, dat doet er in het geheel niet toe. Hij zei, dat hij door het zingen van de gemeente beïnvloed was. Toevallig had hij voor de avonddienst in zijn eigen gemeente dezelfde aanvangspsalmen op het briefje gezet, die ook wij gezongen hebben. Maar, zei hij, ik had de indruk dat

Uw kerk goed gevuld was: ik kon geen vijftig mensen verwachten. Het viel me vanavond nog niet eens tegen, zo vervolgde hij. Het waren er 41 en dat is slechts 3 minder dan het gemiddelde. Niet slecht dus voor een avonddienst in de vakantietijd.

De man zeurde er niet over. Maar ik wil nu in hem alle collega's met respect groeten, die het zondag aan zondag opbrengen om te preken voor een kerk die bijna leeg is en die het hem dan toch maar leveren om in de week daarvoor, een dag of meer te ploeteren op die tweede dienst, om hem goed voor te bereiden; terwijl ze vooruit weten, dat het voor de meeste gemeentelieden niet hoeft. Ze gaan maar niet, nee, want de dominee kennen we wel, die staat hier al een poosje; en om nog eens wéér naar de kerk te gaan, terwijl je 's morgens al van je kerkelijke belangstelling blij gegeven hebt, kijk, dan blijft er zo weinig van je zondag over, en de zondag is toch als een rustdag bedoeld, is 't niet?

A. H. Algra, Sliedrecht

oorspronkelijke tweeheid: subject en object, die elk „op zich” zouden bestaan, zij het dan in een of andere soort van relatie met elkaar. Het subject is dan de mens, meestal in de kennistheorie nog versmald tot de menselijke geest of zelfs één functie daarvan („intellectus”) en het object is dan een zaak („res”). Waarheid is dan de overeenstemming (of aanpassing) tussen „denken” en „zijn”, waarbij ook andere woordparen gebruikt worden: verstand en zaak, zijn en bewustzijn, kennis en stand van zaken, e.d. Dit alles zeer kort samengevat in de zgn. adequatio-formule: „waarheid is de overeenstemming tussen denken en werkelijkheid” (adequatio of adaptatio intellectus et rei). Daarbij blijft dan voorschans nog in het midden of het denken zich dan aangepast heeft aan de zaken, dan wel of de zaken aangepast zijn aan het intellect. Het is een denkwijze - en dat blijkt uit de toelichtingen en uitwerkingen van deze definitie - die over de gehele linie samenhangt met een dualistische werkelijkheidsbeschouwing in het schema van geest en stof, natuur en geschiedenis, drift en rede, vrijheid en gedermineerdheid, en dergelijke meer.

10. Overbrugging van de subject-object-kloof

Ook in onze tijd probeert de „moderne” wijsbegeerte deze kloof te overbruggen, op velerlei wijze. Als een betrekkelijk willekeurige illustratie daarvan citeer ik iets uit het grote werk van Walter Schulz „Philosophie in der veränderten Welt” (1972/1980, blz. 841). Hij geeft in een slotbeschouwing reenschap van wat hij in al zijn uiteen-

zettingen bedoeld heeft: „Het ging ons erom een nieuw werkelijkheidsbegrip te ontwikkelen en dat uiteen te zetten als bindend voor ons. Werkelijkheid is, zo werd (in het voorafgaande, A. T.) vaak geformuleerd, noch een gegeven object-wereld, noch berust zij op een schepping (Setzung) van het subject. Werkelijkheid is veeleer een samenhang-in-gebeuren (Geschehenszusammenhang), waarin subject en object met elkaar vervlochten zijn op de wijze van een wederzijdse bepaling: het subject wordt evenzeer door het object bepaald, als het zelf dit laatste bepaalt. Dit gebeuren is een proces, waarvan het grondkenmerk de *dialectiek* is”. Of, met een citaat uit het Woord Vooraf: „Het gaat er ons om de structuren van een eigentijds werkelijkheidsbegrip te ontwikkelen en die uiteen te zetten als bindend voor ons: werkelijkheid is een dialectisch gebeuren dat evenzeer door de mens tot stand gebracht wordt als dat de mens zelf door dat gebeuren tot stand gebracht wordt” (blz. 10).

Een andere, tegenwoordig zeer veel voorkomende opvatting is dat subject en object in een universele, alles omvattende taal-samenhang begrepen zijn. Het zou nu te ver voeren deze idee nader uiteen te zetten. Wij concluderen dat het nadenken over wat waarheid is, hoe de geledingen en structuren van de waarheid er uit zien, niet anders kan gebeuren dan in termen van de werkelijkheidsbeschouwing en van de visie op de geledingen en relaties binnen die werkelijkheid. We zeiden al in ons vorig artikel: alle waarheidsbegrippen, ook de filosofische, zijn altijd relationeel geweest. Ook het zgn. objectieve waarheidsbegrip van de wijsgerige

IN DIT NUMMER

- 217 C. P. Plooy, Vruchten van de Geest of kunstfruit (1)
- 218 Prof. dr A. Troost, Over de waarheid (3)
- 219 M. Vrijmoeth-de Jong, Bijbelgebruik in het gezin (slot)
- 220 H. Langerak, Luisterboeken (1)
- 221 Liturgische Werkgroep Eindhoven Het Liedboek

definities sedert de middeleeuwen was relationeel, in zover het ging over en bestond uit een bepaalde visie op de *relatie* tussen de ken-nende mens en het door hem gekende. Men kan derhalve geen definitie of omschrijving geven van wat waarheid is, zonder een bredere („kosmologische”) werkelijkheidsbeschouwing te hanteren.

11. De reformatorische wijsbegeerte en de zgn. subject-object-spleet

Bezie men nu de schets die het rapport geeft van de traditionele zgn. objectieve en subjectieve waarheidsbegrippen, dan wordt duidelijk dat *beide* tendenzen uitgaan van de „subject-object-spleet”. Eveneens in de lijn van een reeds lange traditie probeert het rapport boven dit dualisme van subject en object uit te komen. De grote vraag is echter hoe? en: lukt dat zo? Het filosofisch antwoord op die vragen komt alleen vanuit een wijsgerige werkelijkheidsvisie, wordt daardoor geïnspireerd en gedragen. Maar het rapport laat dat in het schemerdonker. Onzerzijds zal gepoogd worden aan te tonen dat een niet-christelijke werkelijkheidsbeschouwing hier het zout in de pap is.

Het is nodig in dit verband nu reeds één der grondgedachten van de reformatorische wijsbegeerte aan te geven. Al het bestaande in de geschapen wereld is door Gods bevelend roepen tot aanzijn gekomen en bestaat op de wijze die Gods schepperswil bepaalde. Gods schepperswil is de levenswet voor het bestaande. In zijn voorzienig bestel handhaaft God die levenswet, doet Hij haar blijvend gelden. Daarop doelen de zgn. „structuren” van de scheppingsorde. Alles is aan die goddelijke orde *onderworpen*, hetgeen ook de letterlijke betekenis is van *sub-ject*. In deze zin is al het bestaande *subjectief*, d.w.z. onderworpen aan eigen bestaans- en levenswet, zoals die verankerd is in de goddelijke scheppingsorde voor de kosmos. Ook de objecten zijn in die zin subjectief.

De eerste kritiek die reeds vanuit deze christelijke grondgedachte op de gehele traditionele wijsbegeerte moet worden uitgeoefend, is deze dat bij alle pogingen, vooral in de kennistheorie, om de relatie tussen subject en object nader te bepalen, men *de wet Gods buiten beschouwing* laat. Zelfs als de zgn. realistische of objectieve beschouwingen zeggen dat het object als een wet geldt voor het (kennend) subject, als richtsnoer of norm, dan is dat nog geheel subjectivistisch gedacht. Ken-objecten zijn nl. geen wetten voor de ken-activiteiten van de mens; zoals het rapport suggereert (10, 11), maar zij zijn zelf „onder de wet”, zij *fungeren aan de subjectszijde*, zoals de reformatorische wijsbegeerte het uitdrukt. Wel fungeren zij anders dan de kennende mens, nl. in een objectfunctie. Dit echter in onverbrekelijke relatie

met subjectsfuncties van de mens, bijv. als kenobject tegenover de subjectieve kenfunctie (ken-activiteit) van mens of dier. In de *verwerving* van de kennis (waarheid) *omtrent* het object, voorzover het kenbaar, d.w.z. kenobject is (en dat is slechts één aspect van de dingen!), is de mens in deze *activiteit* (!) altijd onderworpen aan de specifieke wetten die voor dit soort activiteiten gelden: de logische ken- en denkvetten.

Laat men de wet Gods buiten beschouwing, negeert men filosofisch uitgedrukt de „wetszijde” van de werkelijkheid, dan blijft de gehele problematiek subjectivistisch opgesloten binnen de verhouding van subject en object. Dan wordt het ten aanzien van de door niemand betwiste relatie daartussen een touwtrekken tussen de theoretici die meer het subject (beperkt tot een of twee menselijke *subjectsfuncties*) het object laten maken of bepalen, en hen die meer het omgekeerde laten doen. Binnen deze traditionele kooi van het humanistisch subjectivisme, blijft ook het betoog in hoofdstuk I van het rapport geheel bevangen.

(wordt vervolgd)

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebruik in het gezin

(slot)

De puberteit

Op de weg naar de volwassenheid maakt het kind tussen 12 en 15 jaar een grote stap. Opvallend is niet alleen de lichamelijke groei van kind naar geslachtsrijpe man of vrouw, maar ook de geestelijke ontwikkeling gaat in die jaren snel. Een ingrijpende verandering is de overgang van het concrete naar het abstracte denken. Een kind kan iets alleen begrijpen, als het zich daarvan een concrete voorstelling kan maken. Op de vraag, wat „liefde” is, zal een kind bijvoorbeeld antwoorden: „Nou, dat mijn vader iets voor mijn moeder doet”. Op ongeveer twaalfjarige leeftijd treedt er verandering op in het denkvermogen van het kind en krijgen abstracte begrippen inhoud voor hem. Tot gevolg heeft dat o.m. dat het samenhangen gaat zien, oog krijgt voor problemen van verschillende aard, tegenstellingen en overeenkomsten constateert, en dat het gaat beseffen, dat zeer veel mensen een andere levensvisie hebben dan zijn ouders. Op deze leeftijd ontwaakt het begrip van de juiste betekenis van woorden als: vrede, gerechtigheid, zonde en ver-

JEZUS IS HEER

Naar Filippenzen 2 : 5-11

Melodie:

Nun jauchzt dem Herren, alle Welt
(Liedboek voor de kerken - 101)

1. Wij zingen, Vader, U ter eer,
van Christus Jezus, onze Heer:
Hij was uw dienstknecht, heilig, rein.
Laat zijn gezindheid bij ons zijn.
2. Hij heeft wat Hij bij U bezat
niet boven alles liefgehad,
maar heeft zich van zichzelf ontdaan
en trok het kleed van slaven aan.
3. Hij heeft uw woord getrouw bewaard,
het lijden nederig aanvaard,
Hij heeft als dader van uw wet
zichzelf, zijn leven ingezet.
4. Daarom heeft God zijn knecht die leed
met alle macht en eer bekleed:
zijn hoge naam, die „Here” luidt,
gaat boven alle namen uit.
5. Dat God zijn offer heeft aanvaard,
wordt aan het eind geopenbaard,
als elke tong van Hem getuigt
en elke knie voor Hem zich buigt,
6. als alle vlees de Vader roemt
en Christus Jezus „Here” noemt.
Laat dan die Koning, heilig, rein,
de Heer ook van ons leven zijn.

Joop Klein

zoening. Het lichamenlijk snel groeiende en daarom vaak vermoeiende kind zal in de meeste gevallen met weinig vragen over geestelijke zaken bij zijn ouders komen. Niet omdat het hen niet vertrouwt, of omdat het hun hulp niet nodig heeft, maar veel meer, omdat het nog niet in staat is gedachten goed onder woorden te brengen en de eigen probleemstellingen te doorzien.

Het begrijpen van abstracte begrippen en het werken ermee, opent voor het kind een nieuwe wereld, de wereld van de volwassenen. Ieder kind heeft de groei naar volwassenheid in zich en zal elke informatie over die volwassenheid in zich opzuigen. Daarbij staat het niet alleen open voor objectieve berichtgeving, maar juist ook voor meningen en standpuntbepalingen van anderen. Al luisterend en lezend komt de jonge mens tot een eigen mening over allerlei zaken, ook op religieus en ethisch gebied. Het is belangrijk dat op deze leeftijd het dagelijks bijbelonderwijs door de ouders trouw plaats blijft vinden, omdat de schriftuurlijke visie en de goddelijke normen niet mogen ontbreken in de jaren van eigen meningvorming. Het is opvallend, hoeveel zaken, waarmee jongeren worstelen bij het trouw

lezen in de Bijbel in de loop der jaren aan de orde komen. Het is heerlijk te constateren, dat het Woord van God kracht heeft en groter invloed uitoefent dan welke andere informatiebron ook. Als ouders hebben we de opdracht ervoor te zorgen, dat de stam van God tot klinken wordt gebracht boven de vele andere stemmen uit.

Methoden

Het abstract leren denken en het oog krijgen voor achtergronden en samenhangen, betekent dat het kind de kinderbijbel en de verhalenperiode ontgroeit. Aanvankelijk zullen echter veel bijbelse hoofdstukken zonder uitleg moeilijk te begrijpen zijn. Daarom zal het onderwijs en de leiding bij de bijbelstudie door de ouders onontbeerlijk zijn. Welke methode daarbij gebruikt wordt is afhankelijk van de ontwikkeling, de opleiding en de ervaring van het kind. In principe is elke deductieve of inductieve methode geschikt om met de jongelui te gebruiken, mits we als ouders leiding geven aan het gesprek, en veel doorgeven van onze bijbelkennis en onze ervaring in de omgang met de Here God. Met het ouder worden van de kin-

deren kan de informatie van de ouders minder worden en zal de inbreng van de jongere in het gesprek groter worden.

Kinderen van verschillende leeftijden

In één gezin zijn vaak kinderen van verschillende leeftijden, die daarom niet aan dezelfde bijbelse lectuur toe zijn, met als gevolg dat een paar kinderen de bijbellesing en het gesprek niet begrijpen of dat anderen zich zitten te vervelen, omdat de stof te gemakkelijk is. In die gevallen kan er misschien een oplossing worden gevonden door met elke leeftijdsgroep op een geschikt moment van de dag apart bijbelstudie te doen. Met kleuters bijvoorbeeld aan het ontbijt of bij het naar bed gaan, met lagere schoolkinderen tussen de middag en met tieners aan de avondmaaltijd. Welke oplossing een gezin voor dit probleem kiest, het zal ons inziens niet juist zijn kinderen die bijbellesing te laten bijwonen, waarvan ze weinig of niets begrijpen. Waarom zou het kleine kind niet even mogen spelen of kleuren als er met de groteren uit de Bijbel wordt gelezen? Voor het gezamenlijk beëindigen van de maaltijd met zang en gebed zal het snel genoeg weer aan tafel geroepen kunnen worden.

Stille tijd

Een artikelserie over „Bijbelgebruik in het gezin” is niet volledig als er niet geschreven wordt over de noodzaak voor ieder gezinslid dagelijks in stilte te komen tot eigen bijbelstudie en gebed, het houden van de zgn. „stille tijd”. Ook dat is een gewoonte, die kinderen niet vanzelf leren, maar die ze met voortdurende hulp van de ouders, zich eigen kunnen maken. Zolang kinderen niet kunnen lezen, luisteren ze graag in hun bed naar een verteld of voorgelezen bijbel-

verhaal, dat daarna gevolgd wordt door een gezongen of gesproken kindergebed. Dit zijn vaak de intiemste momenten voor het kind, en van onschatbare waarde voor zijn ontwikkeling. Zodra de kinderen het lezen een beetje beheersen, kan er een bijbelstudieboekje voor hen aangeschaft worden. Samen met één van de ouders of alleen een stukje uit de Bijbel lezen, vragen beantwoorden en bidden voor het slapen gaan, kan een gewoonte worden voor het gehele leven. Gelukkig verschijnen de laatste jaren steeds meer bijbellesboekjes voor kinderen, tieners en jonge mensen. Als ouders doen we er goed aan de bijbelstudie aan het eind van de dag vlak voor het avondgebed te stimuleren door steeds te zorgen, dat ons kind een nieuw hulpboekje heeft, als het vorige is doorgewerkt.

Enkele te gebruiken boekjes zijn:

Leeftijd 7—10 jaar:
„Schatgraven” door Elve Vlug, vier deeltjes (Gideon)
„Lees je Bijbel, bid elke dag” (IKEG, Apeldoorn)
„Mijn eigen leesgids”, zes deeltjes (Internationale Bijbelbond I.B.B.)

Leeftijd 11—13 jaar:
„Speurtocht”, drie delen (I.B.B.)
„Flits”, drie deeltjes (I.B.B.)
„Zelf op zoek”, vier deeltjes (Navigators, Driebergen)
„Moet je horen” door Sipke van der Land (Kok, Kampen)

Leeftijd 13—15 jaar:
„Branding”, drie delen (I.B.B.)
„Deze man was anders” (I.B.B.)
„Moet je doen” door Sipke van der Land (Kok, Kampen)

Leeftijd 15—18 jaar:
„Lees je Bijbel” door A. Halm (Dijkstra's Uitgeverij, Zeist)
„Vragenderwijs” door A. F. Troost (B.K.V. Driebergen)
„Het komt je niet aanwaaien”, 23 bijbelstudies (Youth for Christ, Driebergen)

H. Langerak / Utrecht

LUISTERBOEKEN (1)

Als u dit opschrift leest, zult u wel even opkijken. Leesboeken kennen we, maar luisterboeken, wat zijn dat?

Nu, er zijn er al, voor zover mij bekend, twee in de handel, uitgegeven door de Uitgeverij Intermedium Kampen.

Het zijn boeken waar een cassetteband bij is, waar de schrijfster of schrijver zelf de tekst van het boek voorleest.

Luisterboek 1 draagt de titel „REIK ME JE HAND” en is van de bekende dichteres Nel Benschop.

De gedichten in het boek, totaal 22, zijn uit 7 verschillende bundels gekozen. Ze zijn in twee groepen verdeeld, te weten: A. VERDRIET EN TROOST; B. ALTIJD FEEST.

Tussen de gedichten door wordt als omlijsting van het gesprokene „La Califfa” uitgevoerd door een orkest onder leiding van Ennio Marricone; „Elégance” (Jaschen en Janschens) en „Andante” uit het conceto in D' (Vivaldi, arr. J. Maarse) door Piet Souer.

Al met al een heel bijzondere uitgave.

Je ontmoet als het ware de dichteres. Je leest met haar mee en dat is toch wel een aparte gebeurtenis.

Het is overigens niet gemakkelijk u een indruk van de gedichten te geven. Zij zijn behoorlijk gevarieerd.

Er zijn ook nog al wat bekende gedichten bij, maar dat kan ook haast niet anders. Immers Nel Benschop is de meest gelezen dichteres in ons land, en dat zegt nog wel wat.

Toch wil ik er twee doorgeven:

Waarom?

Hoe kan dat, God, dat Gij Uw eigen Zoon verliet,
terwijl Gij over duivel, hel en dood gebiedt?
Waarom blijft nu de hemel doof en stom?
Waarom?

Hoe is het mogelijk, dat nu Uw eigen Kind
de weg naar Uw erbarmen en Uw troost niet vindt?
Waarom ziet Hij slechts moordenaars rondom?
Waarom?

Waarom moet Hij dit lijden dragen om de schuld
der hele wereld, totdat alles is vervuld?
Waarom zwijgt Gij nu in Uw heiligdom?
Waarom?

En waarom, als Uw Zoon de straf gedragen heeft,
heerst er nog zoveel pijn bij al wat leeft?
Het duurt zolang voordat Gij zegt: „Ik kom”.
Waarom?

Ontmoeting

Er is een vreugde, die te groot voor woorden
een uitweg vindt in woordeloos gebed;
een stroom van dank, die buiten alle boorden
mijn levensakker onder water zet.
Er is een rust, die niemand kan verstoren,
en een geloof dat mij geen mens ontnemt,
de zekerheid, dat ik bij U mag horen,
dat niets ter wereld mij van U vervreemdt.
Er is een haven, waar ik in kan landen,
een schuilplaats, waar ik voor de stormen vlucht,
een havenlicht, dat altijd fel blijft branden,
een ster, die schittert aan een zwarte lucht.
Want Gij staat op elk kruispunt van mijn leven,
Gij kent mijn zorgen, vóór ik ze U zeg;
Ik weet mij door Uw engelen omgeven,
en kom U tegen Heer, op elke weg.

U hebt het wel gemerkt, het eerste gedicht is één en al vraag: Waarom, waarom?

Het tweede is één stuk belijdenis. Niets kan haar vervreemden van God de Heer.

U hebt ze nu gelezen, die twee gedichten, maar als u ze Nel Benschop hoort voorlezen, terwijl u meeleest, is dat toch veel aangrijpender. Vooral ook door de heerlijke muzikale omlijsting.

GEBED

Heer, geef mij zekerheid dat U mij hoort,
laat mij niet bang zijn dat mijn onvolmaakte woord,
mijn schuldbewust en hulpbehoevend klagten,
mijn overreden en mijn pleitend vragen
door U niet wordt gehoord.

Heer, laat er toch geen twijfel meer bestaan,
genees mij nu toch van de dwaze waan,
dat U Uw aandacht voor ons hebt verloren,
wilt U ons gebed, hoe onmachtig, steeds horen,
en voeg bij ons bidden 't gebed van Uw Geest.

—
Soms,
b.v. in het zwembad,
overvalt me gen grote treurigheid:
al die lieve, blote kindertjes
wie vertelt ze nog van de Here Jezus?

C. v. B.

Het Liedboek

Lied 100 De inhoud van dit Lied bedoelt - zij het op enige afstand - toch min of meer samen te hangen met hetgeen in de twee pastorale brieven aan Timotheüs is geschreven. Dit lijkt ons evenwel niet erg geslaagd. Enig onderling verband valt nauwelijks te ontdekken en van de vele vermaningen is weinig overgebleven. Daarbij vallen voorts uitdrukkingen op die moeilijk te plaatsen zijn in 't geheel van dit bijbelgedeelte of ook zegswijzen die erg ondoorzichtig zijn. Zo b.v. „Er heeft een stem gesproken, de Heer was daar!” Een merkwaardig begin! (strofe 1). En wat is de zin van: „een eenvoudig leven niet afgeleid” (strofe 6)? Ook de strofen 3 en 12 vallen op door onduidelijkheid. De melodie die als „simpel” wordt aangeduid (comp. 308), betekent geen aanwinst voor de kerkzang.

Tekst: 2; melodie: 2

Lied 101 De aangegeven tekst (1 Tim. 3 : 16), waarbij dit Lied is gemaakt, is niet bedoeld als een reeks „onweersprekelijke stellingen, aangeslagen aan de deuren van de kerk”, aldus de dichter (comp. 308). „Geen dogmatische formules, maar een loflied op het geheimenis der godsvrucht”. Hij verdedigt voorts de uitdrukking in strofe 1: - een Zoon die naar Zijn Vader aardt (hier in tegenstelling met de tekst in het Liedboek met hoofdletters geschreven): in Christus werd de Vader zichtbaar”. In strofe 3 is het feit van opstanding en hemelvaart nogal gewrongen weergegeven, wat de duidelijkheid niet ten goede komt. De melodie is mooi en gemakkelijk te zingen.

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 102 Dit Lied is in goede overeenstemming met het aangegeven Schriftgedeelte (Hebr. 1 : 1-4). „Strofe 1 geeft vers 1 weer met uitzondering van de slotwoorden, strofe 2 neemt dan die slotwoorden op en correspondendeert met het meeste van vers 2; strofe 3 verbindt het slot van vers 2 met vers 3a; strofe 4 is een herdichting van vers 3b en 4. Door de gehele opzet van het lied is niet ingegaan op de vergelijking van Christus met de engelen” (comp. 310). Tenslotte een opmerking: het woordje „daarom” in de laatste regel van strofe 4 doet in het verband wat vreemd aan.

De melodie is onbekend, maar wel gemakkelijk te leren.

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 103 „De leidende gedachte van dit Lied is de verbondenheid van de gemeente die wij zijn met de „heiligen ons voorgedaan”. Er zitten in dit Lied noties uit Hebr. 11, vooral uit de verzen 8, 13, 15, 16. In de derde strofe is de wolk van getuigen uit Hebr. 12 : 1 verwerkt” (comp. 311). Het slot van elke strofe is hetzelfde vier-regelige refrein, waardoor helaas enige vervlakking optreedt. Overigens is de inhoud van de aangegeven verzen in het lied goed onder woorden gebracht. De bekende melodie levert voor de gemeentezang geen moeilijkheden op.

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 104 Bij overweging van de inhoud van dit Lied rijst de vraag of op deze wijze wel voldoende tot zijn recht komt wat de apostel Jacobus met zijn praktische vermaning bedoelt te zeggen. Het is in deze vorm als kerklied weinig zeggend, al is de laatste strofe in dit opzicht dan nog wel wat beter dan de voorafgaande. De melodie is onbekend, betekent echter wel een aanwinst.

Tekst: 2; melodie: 3

Lied 105 Dit Lied is een zeer goede weergave van de aangegeven bijbeltekst „op de laatste strofe na, die een geoorloofde uitweiding geeft ter afsluiting”. De melodie is mooi.

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 106 Het vermelde Schriftgedeelte is in dit Lied behoorlijk terug te vinden, al maken de variaties zoals die in strofe 2 en 3 zijn gegeven, de weergave er niet beter op. Taalgebruik en zinsbouw in beide strofen versterken dit bezwaar nog belangrijk. (Zo b.v. in strofe 3: „als iemand spreekt, hij spreke vranc en vrij”). Beter in overeenstemming met de tekst zou het zijn als de laatste regel van strofe 1 zou luiden: „liefde dekt tal van ongerechtigheden (in plaats van „alle”). De melodie kan niet een duidelijke aanwinst van de kerkzang worden genoemd.

Tekst: 2; melodie: 2

Lied 107 De inhoud van het aangegeven Schriftgedeelte is in verschillende opzichten niet erg duidelijk in dit Lied verwoord. Dit is o.m. het geval met het bekende 7e vers: „werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u”. Dit geldt trouwens ook enigermate voor het laatste gedeelte van vers 10, terwijl de lofprijzing van vers 11 geheel ontbreekt.

De melodie is sedert haar ontstaan in de 16e eeuw algemeen bekend en geliefd.

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 108 „De letterlijke bijbeltekst (1 Joh. 3 : 13-18) is in dit Lied overal herkenbaar, soms zijn de bewoordingen nauwelijks veranderd” (comp. 317). Bovendien wordt de inhoud door de goede zinsbouw nog bijzonder geaccentueerd. „De melodie van Psalm 116, met haar rustige toon van openhartige getuigenis klonk bij het schrijven in mijn hoofd mee”, aldus de dichter (comp. 318). Helaas is een voor dit lied belangrijk minder sterke melodie aangegeven.

Tekst: 3; melodie 2, maar de melodie van Psalm 116 kan worden gebruikt.

A. t.a.v. de tekst der liederen:

- het cijfer 1 bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterk piëtistische inslag;
- het cijfer 2 bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;
- het cijfer 3 als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

- het cijfer 1 voor een niet-aanvaardbare melodie;
- het cijfer 2 voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste” behoort;
- het cijfer 3 voor „een goede” melodie, geschikt voor de gemeentezang.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

De verzoeking in de woestijn (1)

Jezus heeft in de woestijn niet getwijfeld toen Hij de satan ontmoette.

Hij bleef standvastig toen de satan Hem verzocht, probeerde Hem tot zonde te brengen. Hij keek dwars door de bedoelingen van de duivel heen en stelde tegenover het satanische bijbelmisbruik het rechte gebruik van Gods woorden. Dat kón Hij, want Hij was vol van de heilige Geest.

Ik wil aan het slot van dit weekend nog op enkele punten uit die bekende geschiedenis van de verzoeking in de woestijn wijzen.

Verzoeking en beproeving

Is het eigenlijk niet vreemd dat God Zelf Zijn Zoon de woestijn inzendt?

Zo staat het toch duidelijk in de bijbel. God brengt Zijn Zoon in de woestijn om verzocht te worden. Kán dat wel, is dat eigenlijk niet duivels? Waarom doet God dat? Jakobus schrijft in zijn brief (1:13): 'Laat niemand, als hij verzocht

wordt, zeggen: ik word van Godswege verzocht. Want God kan door het kwade niet verzocht worden en Hijzelf brengt ook niemand in verzoeking. Maar zo iemand verzocht wordt, komt dit voort uit de zuiging en verlokking van zijn eigen begeerte'.

God verzoekt niemand, maar waarom doet Hij dit dan Zijn Zoon wél? Van die Zoon geldt toch niet wat Jakobus schrijft, dat als een mens wordt verzocht, dit voortkomt uit eigen begeerte. Jezus was immers niet alleen de geliefde, maar ook de zondeloze Zoon van God. Hij was God die de mens in alles gelijk werd, behalve in het zondige.

De bijbel geeft op deze vragen wel een antwoord. Jezus gaat na Zijn doop de weg op van de schuldaflossing, de weg van het lijden, de weg van de beproeving. Satan wil op deze weg Jezus verzoeken, hem losmaken van het goede en brengen tot het kwade. God wil door dit alles heen Zijn Zoon brengen tot het goede, Hem beproeven of Hij werkelijk bereid is om de wil van de Vader te doen. Het moet blijken dat Jezus inderdaad bereid is Zijn eigen begeerte te verzaken en alleen Gods wil te doen. Satan verzoekt, God beproeft. En Jezus weet wat Paulus later schrijft aan de gemeente van Corinthe (1 Cor. 10 : 13): 'Gij hebt geen bovenmenselijke verzoeking te doorstaan. En God is getrouw, die niet zal gedogen dat gij boven vermogen verzocht wordt, want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen, zodat gij er tegen bestand zijt'.

Dit geldt ook voor Jezus. Hij doorstaat de verzoeking, opdat wij zo nooit meer verzocht zouden worden. Maar blijft er bij, Hij blijft aanwezig, want de mens in de woestijn blijft Zijn geliefde Zoon.

Jezus wordt geleid in de woestijn en gaat daarmee de weg van het volk Israël. Hij is er veertig dagen zoals het verbondsvolk er veertig jaren was. Hij begeeft Zich in de onbewoonbaarheid teneinde later voor de Zijnen een woning te kunnen bereiden bij de Vader. Hij komt in een gebied waar eigenlijk geen mens kan vertoeven, waar de eenzaamheid onmenselijk is.

Deze gang naar de woestijn houdt op zichzelf al een beproeving in.

Jezus en satan

In die woestijn waar geen mens wil zijn, is echter wel de satan. Hij ontpopt zich als de tegenstander van Jezus.

In 1 Samuël 29 wordt ons een stuk geschiedenis verteld uit de strijd tussen Saul en David.

David is op een gegeven moment bij de filistijnen terecht gekomen en heeft zich bij hen aangesloten. Als de filistijnen dan van plan zijn om het leger van Saul aan te vallen en alle troepen, waaronder ook David en zijn soldaten, worden gecontroleerd, dan komen er bezwaren tegen het meevechten van David, hij is immers niet van hen en dan staat er in vers 4: 'Zend die man (David) heen, laat hij teruggaan naar de plaats die gij hem aangewezen hebt en niet met ons ten strijde trekken, opdat hij geen tegenstander van ons worde'. In het hebreuws staat dan voor tegenstander het woord satan.

Satan is een tegenstander. Hij staat tegenover God en in de woestijn stelt hij zich op tegenover Jezus. Satan is iemand die hindernissen opwerpt, iemand die uit elkaar haalt, uit elkaar drijft wat eigenlijk bij elkaar hoort. Hij komt naar Jezus om een wig te drijven tussen God en de geliefde Zoon. Hij heeft de stem aan de Jordaan gehoord en weet van wie die stem uit de hemel was. Hij heeft goed geluisterd en zegt dan als het ware: als je dan Gods Zoon bent zoals ik dat zojuist heb gehoord, laat dat dan maar eens zien, toon het dan maar eens, maak dat dan maar eens waar. Satan ontkent niet dat Jezus Gods Zoon is, hij doet niets aan Gods woorden af, hij vraagt echter wel om bewijs. En zo probeert de satan de Zoon bij de Vader vandaan te halen. Hij wil een breuk tussen God in de hemel en de Zoon op aarde.

Satan wil het bewijs in de vorm van machtsvertoon, hij wil van Jezus een wonderdoener maken: maak van stenen brood, laat engelen komen om je te helpen. Jezus weigert ondanks de honger, Hij wil niet eten zonder vergunning. Hij gaat niet de weg van de macht maar van de onmacht, Hij gaat

niet de weg van de machthebber maar van de nederige. Hij blijft Zijn weg zien als een weg van dienstbaarheid. Zei Jesaja niet dat Hij de lijdende knecht van de Heer zou zijn? Jezus kiest in de woestijn bewust voor de weg van Gods welbehagen in mensen waarover de engelen in de kerstnacht hebben gezongen, Hij gaat de weg van de meeste weerstand in plaats van die van de minste weerstand. Zó alleen kan Hij de duivel te sterk zijn. Zó alleen kan Hij bewijzen Zoon van God te zijn. Zó alleen kan Hij ook bewijzen echt mens te zijn, echt vlees te zijn geworden.

Het moet voor Jezus een pijnlijke ervaring zijn geweest dat Hij moet geloven dat Hij de Zoon van God is terwijl Hij de duivel voor Zich ziet. Maar Hij brengt het op. Hij gaat niet in op satan's verzoeking Zich waar te maken, Zichzelf te bewijzen. Geloven ná te hebben gezien, ná het verkrijgen van een bewijs, is geen geloof. Geloven zonder te zien, zonder bewijs, dat vraagt God.

Slotwoord bijbelstudieweekends GLJC 1980

persschouw

PROTESTATIE

Dr. W. Aalders en Ds. D. van Heijst, redacteurs van het „Kerkbladje”, het orgaan van de Stichting Vrienden van dr. H. F. Kohlbrugge, schreven naar aanleiding van het rapport van de Hervormde Synode over de herbewapening de volgende „Protestatie”. Wat dat woord betekent, zeggen ze in een noot aan het einde. Hier is de „protestatie”:

Aan de Gemeente van Jezus Christus,

Indien ergens de beklemming van deze tijd tot uitdrukking komt, dan in het vraagstuk van de kernwapens. Toch zijn die kernwapens, noch de bewapeningswedloop, de eigenlijke nood, zomin als zij er de oplossing van kunnen zijn. Zij zijn er slechts een symptoom van. De eigenlijke nood ligt dieper. Daarom zullen wij ons moeten hoeden voor symptombestrijding. Dat zou een misleidende simplificatie zijn. Het is die misleidende simplificatie, die wij aantreffen in de demagogische leuze van het IKV: De kernwapens de wereld uit, te beginnen in Nederland! Alsof iemand in staat zou zijn de kernwapens de wereld uit te helpen, nu eenmaal de uitvinding is gedaan en de kennis ervan aanwezig blijft. De geschiedenis is onomkeerbaar. Daarom betreuren wij het dat de Generale Synode der Hervormde Kerk zich in haar Pastorale Brief over kernbewa-

pening zo sterk door het IKV heeft laten beïnvloeden.

Men versta ons wel. Wij keuren het niet af als de kerk haar stem laat horen en zich richt tot volk en overheid met betrekking tot de grote vragen van het tijdsgebeuren en een appel tot de consciëntie laat uitgaan. Integendeel! Maar wat wij wel van haar verwachten is dat zij dan spreekt op een wijze die in overeenstemming is met haar hoge roeping en tevens met behoedzame inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid en taak van de overheid. En dát is nu wat wij (en zeer velen met ons!) zo pijnlijk gemist hebben in de Pastorale Brief van november 1980. De Synode sprak daarin niet op kerkelijke en geestelijke wijze door de eigenlijke nood van deze tijd vanuit de Bijbel bloot te leggen en daarover een woord van vermaan, troost en bemoediging te laten horen. Neen, zij heeft zich laten verleiden tot een partij-politiek standpunt en is daardoor nu zelf partij geworden. Haar stem klinkt niet met geestelijk gezag uit boven de emotionele en verhitte discussies in de politieke arena.

De eigenlijke nood, zoals die in het bange vraagstuk van de kernwapens tot uitdrukking komt, is gelegen in de huiveringwekkende materiële en geestelijke gevaren, die nu eenmaal besloten liggen in de voortgang der geschiedenis.

De voortgang der geschiedenis gaat gepaard met de immense progressie van de techniek. Weliswaar mogen wij het als een zegen beschouwen, dat de ontwikkeling van de techniek ons de mogelijkheid geeft om uit Gods overvloedige schepping voortdurend rijkdommen te putten. Tegelijk echter ervaren wij daarbij, dat die zegen overschaduwd is door de vloek die ligt in het misbruik en wanbeheer door de mens van de schepping. Met name door de gigantische natuurwetenschappelijke, technische en industriële ontwikkelingen van de laatste eeuw gingen zegen én vloek als het ware hand in hand. Zo staan wij thans voor het beangstigende feit dat door de krachten, die wij hebben opgeroepen, de schepping zelf met alle leven kan worden vernietigd. Dat geeft onze tijd een apokalyptisch karakter.

Een ander gevaar dat verbonden is met de voortgang der geschiedenis, is van geestelijke aard. Wij bedoelen de opkomst en wereldwijde verbreiding van totalitaire en agressieve ideologieën, zowel van linkse als rechtse signatuur als het fascisme, het communisme, het anarchisme. Met de mogelijkheden van de hedendaagse technologie voeren zij een stelselmatige strategie tegen de vrije, westerse democratieën en tegen het Christendom, zowel door indoctrinatie via de massa-media en infiltratie binnen de maatschappelijke organisaties als door harde confrontatie met behulp van terroristische samenzweringen en van offensieve bewapening. Ook dat maakt onze tijd apokalyptisch.

Meermalen heeft de Kerk op haar weg door de geschiedenis situaties van groot gevaar gekend. En al is er de belofte dat de machten der hel haar niet zullen overweldigen (Mattheus 16:18), toch zullen wij moeten beseffen dat desalniettemin plaatselijke en landelijke kerken kunnen bezwijken en tenonder gaan door anti-christelijke machten. Wat is er nog over van de eertijds zo bloeiende

kerken van Noord-Afrika? Wat van de gemeenten in Klein-Azië? Zij zijn te gronde gegaan door Oosterse despotieën.

Onder dergelijke bedreigingen leven wij thans ook. Het vrije Westen is teruggedrongen tot een smalle kuststrook aan de Atlantische Oceaan met achter zich aan zijn grenzen de legers van het onafzienbare euro-aziatische continent met zijn agressieve, communistische ideologie en zijn technisch geperfectioneerde wapens. Is het verwonderlijk dat een groot deel van ons volk hierdoor in paniek raakt en op emotionele wijze de overheid opvoert tot onverantwoorde eenzijdige ontwapeningsstappen? Evenals in het jaar 1672 zijn velen radeloos, redeloos, redeloos.

Welk een woord heeft nu de Kerk in zulk een hachelijke situatie, waarin een profetisch en priesterlijk getuigenis meer dan ooit verboden is, te spreken?

Wat ligt méér voor de hand dan dat de Kerk zich daarbij leiden laat door de ervaringen uit het verleden, toen zij in soortgelijke benarde situaties verkeerde! Waar lag toen het eigene van het kerkelijk belijden? Toch nimmer in een valse lijdelijkheid, in een laffe weerloosheid, in een bang zwichten voor de bedreigingen!

Zo heeft zij in de benauwenissen van de 16e eeuw, waarvan de Valeriuslieders zulk een aangrijpende vertolking zijn, zich met de krachtige en aanmoedigende woorden van art. 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis aldus laten horen: 'Wij geloven, dat onze goedertieren God, wegens de verdorvenheid van het menselijk geslacht, koningen, vorsten en overheden ingesteld heeft, omdat Hij wil dat de wereld geregeerd wordt door wetten en regels, opdat de ongebondenheid van de mensen bedwongen worde... Hiertoe heeft Hij de overheid het zwaard in handen gegeven tot bestraffing van de bozen en bescherming van de goeden. En hun roeping is niet alleen acht te geven op de openbare orde en daarover te waken, maar ook... alle afgoderij en valse religie te weren en... het rijk van de antichrist te gronde te werpen...'

Zó sprak zij toen tegenover het dreigende gevaar van het pauselijke, wereldse machtsstreven en van het radikale, anarchistische, oproerige doperdom van Thomas Müntzer en de zijnen.

Niet anders was het in de bange jaren van 1940—1945 tijdens de Duitse bezetting van ons land. Even moedig en onbeschoord als in de 16e eeuw heeft zij toen het Germaanse fascisme met zijn anti-christelijke ideologie, zijn gruwelijke antisemitisme en zijn barbaarse mensverachting aan de kaak gesteld als herleefd heidendom. Heel het volk in al zijn lagen heeft zij toen opgeroepen tot geestelijke weerbaarheid en daadwerkelijk verzet.

Nog eens, wat zou méér voor de hand liggen dan dat de Kerk ook nu, in de huidige situatie, een profetisch en priesterlijk woord zou spreken, dat in de lijn zou liggen van haar belijden en getuigen in het verleden! Een woord dus, waarmee zij overheid en volk zou oproepen om zich te weer te stellen tegen de ideologische gevaren die ons bedreigen, en om de uiterste waakzaamheid en inspanning te betrachten. Een woord ook, waarmee zij met name het volk zou oproepen om partijpolitiek en klassenstrijd te staken teneinde in hechte,

onderlinge eensgezindheid zich achter de overheid te scharen bij haar inspanning om onze democratische voorrechten te beveiligen en te verdedigen. Een woord tenslotte dat het de ambtsdragers op het hart zou binden om het Evangelie klaar en vol naar voren te brengen zonder ideologische versnijding (Filippenzen. 3 : 2). Hoe teleurgesteld zijn wij echter (en zeer velen met ons!) in die verwachting! In plaats van tot moedige weerbaarheid voert de Synode Pastorale Brief zowel tot paniek-reacties als tot ideologische weerloosheid. Hij ondermijnt het verzet tegen de machten die ons bedreigen. Het is zelfs niet te veel gezegd als wij beweren dat de Synode met haar streven het machts-evenwicht in Europa te verstoren, het voortbestaan van het vrije en christelijke Westen op het spel zet.

De bitterheid van die teleurstelling wordt mede veroorzaakt door het feit, dat reeds één en andermaal vanuit het grondvlak van de Kerk stemmen hebben geklonken, waarin zich het vurige verlangen uitsprak naar een profetisch woord van de Kerk in onze tijd die zo vol is van gevaren en zo zwanger van anti-christelijke ideologieën. Uiteraard denken wij dan aan de OPEN BRIEF van de 24 predikanten in 1967 en aan het GETUIGENIS in 1971. De brede weerklink die deze stemmen eertijds alom in den lande gevonden hebben, heeft duidelijk aan het licht gebracht hoe sterk toen reeds in de gemeenten het verlangen leefde naar een kerkelijk, profetisch woord. Hoeveel te meer dan nu!

— * —

Waar dat herhaald appél vanuit het grondvlak van de Kerk bij de Synode als aan dovemans oren gesproken blijkt te zijn en na tien jaar ook bijna geheel verklonken is, daar menen wij (destijds beiden mede-opstellers en -ondertekenaars ook van de OPEN BRIEF en het GETUIGENIS) dat het noodzakelijk is om ten derden male een hartekreet te doen uitgaan, waarin wij uitdrukking geven aan onze zorg en verontwaardiging over de koers die de Kerk vaart.

De ontwikkeling van de Kerk (en waarlijk niet alleen de Hervormde Kerk!) in de laatste decennia overziende, is nauwelijks een andere slot-som mogelijk dan dat zij zich méér heeft laten beïnvloeden door een linksgerichte bevrijdingstheologie die met een messiaanse interpretatie van het Evangelie, vanuit het exodus-motief, een radikaal politiek élan kweekt, dan dat zij zich overeenkomstig haar eigen kerkorde bewegen heeft op de weg van de belijdenis der vaderen. Hoe groot identiteitsverlies dit voor de Kerk heeft betekend, blijkt wel het duidelijkst uit de in 1967 verschenen Nota: Revolutie en Gerechtigheid en uit de onlangs verschenen Pastorale Brief over kern-bewapening.

Wat ons daarbij de meeste zorg baart, is de ideologische naïeviteit; de aanmatiging om stellige uitspraken te doen, die emotionele reacties oproepen, maar gespeend zijn aan realiteits-besef; en de doperse miskennis van de roeping en verantwoordelijkheid van de Overheid.

— * —

Tegenover dit heilloze identiteitsverlies van de Kerk stellen wij, dat het een oerreformatische notie is, dat de Overheid **niet** is een verlengstuk van de Kerk; **niet** is de sterke arm van de Kerk; maar dat zij Gods dienseresse is, en mitsdien van eigen

rechte. Het is haar goddelijke roeping om met de haar door God verleende zwaarmacht te regeren in dienst van God en ons ten goede (Romeinen 13 : 4). Zou zij de wereld met de Bergrede tegemoet willen treden, dan is daarvan het gevolg dat de schapen door de wolven verslonden worden. Daarom kan en mag de Overheid nimmer gehoor geven aan de dopers-gekleurde, evangelische eisen. Zij zou in haar goddelijke roeping schromelijk te kort schieten als zij haar beleid en haar zwaarmacht liet verzwakken door zich op aandrang van naïeve, angstige christenen te richten naar de Bergrede. Het is niet haar taak om een heilsstaat op aarde te vestigen, maar om de rechtsorde van de Staat te handhaven tegenover despotie en anarchie, of die nu komt van buitenaf of binnenuit. En zij heeft dat te doen met behulp van de zwaarmacht van politie en leger, nationaal en in bondgenootschappelijk verband.

En wat de Kerk betreft, ook zij is van eigen rechte. Haar taak is het om te verkondigen, dat de boekrol van de geschiedenis in Gods hand ligt en dat Hij door Zijn machtswoord het Rijk der Gerechtigheid zal doen komen. Daarom heeft zij te blijven bij de ernst van de vraag of de Zoon des mensen, als Hij komt, nog geloof zal vinden op aarde. Zo heeft zij terwille van het Evangelie, in tijden van ideologische woelingen, de spits van haar prediken en getuigen te richten tegen utopische dweperijen en politiek radicalisme, opdat de gemeente in haar geloof nuchter, waakzaam en weerbaar zij. Tenslotte is het ook haar roeping om bij dreigende gevaren de Overheid te herinneren aan haar goddelijke opdracht, haar daarin te steunen en voorbede voor haar te doen.

— * —

Het is in de eerste en voornaamste plaats de Bijbel, maar ook de Confessie, die in tijden van nood en verwarring een overvloedige bron van wijsheid en kracht zijn voor Kerk en volk, voor Synode en Overheid. In menig opzicht kan ook de Historie dat wezen. Daarom laten wij deze Protestatie uitmonden in de woorden van ons onvolprezen volkslied:

*Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God, mijn Heer!
Op U zo wil ik bouwen,
verlaat mij nimmermeer!
Dat ik toch vroom mag blijven,
Uw dienaar 't aller stond:
de tyrannie verdrijven,
die mij mijn hart doorwondt.*

30 april 1981

W. Aalders/D. van Heyst

De naam *Protestatie* vereist een toelichting. Het woord gaat terug op de 'protestacion' van de reformatorische stenden op de tweede Rijksdag te Spiers in 1529 en op de beginwoorden van de Geneefse Geloofsbelijdenis in 1536: 'Nous protestons que pour la reigle de nostre foy et religion nous voullons suyvre la seule Escripiture...'. Wij verklaren, dat wij als regel van ons geloof en onze godsdienst alleen de Schrift willen volgen...'. Het is sindsdien de gewoonte om de kerken der Reformatie de naam 'protestant' te geven. Het is duidelijk, dat in dit verband *Protestatie* betekent: openlijk en nadrukkelijk verklaren. In die zin is het woord ook al gebruikt in het GETUIGENIS van 1971: 'Dit Getuigenis bedoelt allereerst en vooral een positief woord te zijn, pró het geloof van de Kerk der eeuwen, al brengt dit vanzelf mee, dat afgewezen wordt wat dit geloof ontkent of ondermijnt'.

(Overgenomen uit het 'Kerkbladje' van vrijdag 1 mei 1981)

de redactie ontving

Kernenergie in discussie - Thema-nummer van *Beweging*, april 1981, met artikelen van prof. Schuurman, M. Kok en J. W. de Vos, Ir. F. J. Mink, dr. G. Nienhuis en prof. H. v. d. Laan. Besteladres: *Beweging*, Postbus 149, 3600 AC Maarssen.

Reik me je hand, gedichten geschreven en gelezen door Nel Benschop. *Louterboek* (boek en cassetteband). Prijs f 25,—; uitgegeven door Uitgeverij Intermedium, Kampen (Kok).

Er is een belofte - Psalmen opnieuw geschreven en gelezen door Gabriël Smit. *Luisterboek* - f 25,—. Uitgever: Intermedium, Kampen.

Clifford Wilson en John Weldon - *De Tachtiger Jaren*. Een schokkende tijd. „Met talrijke gegevens uit allerlei vaak officiële rapporten, commissieverslagen e.d. schetsen zij op journalistieke wijze de gevaren - 169 pag. - f 26,— - Kok, Kampen.

Nu weten jullie waarom ik huil en schreeuw, waarom ik gek ben. Samenstelling: Frans de Stoppelaar en Henk Vermaas. Een dichtbundel met als onderwerp de psychiatrische patiënt en zijn beleevingswereld - 66 pag. - f 11,50 - Kok, Kampen.

Apocriefen van het Oude Testament, volledige herdruk volgens de oorspronkelijke uitgave van Jacob en Pieter Keur, met een inleiding van prof. dr. W. C. van Unnik, 5e druk - 400 blz. - f 16,90 - Kok, Kampen.

Mink v. Rijdsdijk - *Voordat de stoet vertrekt* - Over het brengen van de laatste eer. „Dit boekje is in de allereerste plaats bedoeld de lezers te bepalen bij de noodzakelijke dingen die voor en na een sterfgeval overwogen en geregeld dienen te worden” - 88 blz. - f 12,90 - Kok, Kampen.

Religieuze bewegingen in Nederland, Feiten en visies, deel 2 - 79 pag. - f 12,50 - Kok, Kampen.

Dr. R. H. Samson - *Om het hart van het onderwijs*. „Tegen de achtergrond van zijn herinneringen vertelt hij nu waarom hij het onderwijs, zoals hij dat ontving, nog altijd positief waardeert” - 85 pag. - f 12,50 - Kok, Kampen.

Ds. Ype Schaaf - *Afgoden van deze tijd*. De tekst van zeven televisie-uitzendingen. Uitgegeven door Kok (Kampen) en Friesch Dagblad

(Leeuwarden) in samenwerking met de NCRV en de NCVB - 46 pag. - f 7,50.

Mr. J. P. Bommel - *Religie en de structuur van de christelijke gemeente*. „Hoe komt het dan dat de kerken steeds leger worden? De predikanten en priesters doen hun best en veel kerkleden ook. Vormt de organisatie van de kerk misschien een probleem? Frustreert en benauwt die kerkleden en houdt die misschien anderen buiten de deur? Dit boek wil een speurtocht bieden naar een antwoord op die vragen” - 184 pag. - f 24,50 - Kok, Kampen.

Bijbels handboek, onder redactie van dr. M. J. Mulder, dr. B. J. Oosterhoff, dr. J. Reiling, dr. H. N. Ridderbos, dr. W. C. van Unnik en dr. A. S. van der Woude; deel 1: De wereld van de bijbel. „Het bijbels handboek wil de resultaten van de moderne bijbelwetenschap voor brede kringen bekend maken”. Deel 1 telt 628 pagina's; meer dan 100 illustraties, enkele kaarten en een register van persoonsnamen, zaken en plaatsen - Prijs f 125,—; uitgegeven door Kok, Kampen.

Schoolagenda 1981/1982, in samenwerking met het Wereld Natuur Fonds uitgegeven door De Vuurbaak, Groningen - f 5,90.

De mogelijkheid bestaat dat op één of meerdere uitgaven in een recensie teruggekomen wordt.

Jaarverslag l'Abri over 1980

„De Here heeft in al onze behoeften naar Zijn rijkdom heerlijk voorzien”.

Met deze woorden eindigde prof. Rookmaaker het allereerste jaarverslag in 1972. Het is met een gevoel van grote dankbaarheid dat wij nu voor de tiende keer het l'Abri jaarverslag schrijven. Het werk bestond 10 jaar op 17 maart. (De officiële opening vond plaats op 10 september 1971, door dr. en mevr. Schaeffer). Wij danken de Here voor prof. Rookmaaker, voor wat hij betekend heeft en nog betekent voor het werk van l'Abri.

Medewerkers:

Greg en Anke Officar, die in januari de plaats in kwamen nemen van Bob en Geertje Wielenga, gaan ons verlaten. Wij zijn dankbaar voor hun toewijding en bidden dat zij duidelijkheid mogen krijgen in hun beslissing omtrent hun nieuwe werk. De volgende maanden betekenen voor hen een grote verandering omdat dan hun eerste kind geboren zal worden. Anke heeft tot nu toe een moeilijke zwangerschap gehad.

Mevr. Rookmaaker bezocht de kindertehuizen van stichting Redt Een Kind in India, Kenya, Zambia en Oeganda. Kees Rookmaaker,

haar zoon, vertrekt naar het tehuis in Oeganda om daar voor één jaar de administratie op zich te nemen. *Henk Geertsema* promoveerde aan de Vrije Universiteit. Naast zijn colleges aan de V.U. doceert hij een dag per week aan de R.K.T.H. in Amsterdam. Wij zijn blij met dit nieuwe contact.

Wim en *Greta Rietkerk* hebben om de zes weken de L'Arbi Utrecht Zaterdag gehouden. Deze dagen werden goed bezocht, met elke keer toch weer nieuwe gezichten.

Nick en *Minna Cornelisse* zitten in de levensfase waarin ouders met tieners te maken krijgen. Een boeiende tijd, maar ook één waarin je meer dan ooit aandacht moet geven aan je gezin, Rachel (14), Dorette (12), Nicky (8) en Richard (3).

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Karin Magaldi, die een studente was in 1976, en die sinds oktober de helpster van Minna was, is nu medewerkster geworden. Wij waarderen haar zeer, niet alleen voor haar fysieke hulp, maar ook voor haar gesprekken met de mensen die komen.

Studenten:

Wij hadden een groot aantal studenten die langer bleven dan de gebruikelijke termijn van drie maanden. Het gaf ons de mogelijkheid om een diepere relatie met hen op te bouwen.

David kwam bij ons via het St. Lawrence pastoraat te Rotterdam. Hij was weggevlucht van de Children of God naar de dichtstbijzijnde kerk. Wij zijn dankbaar voor de genezing en groei en ook voor zijn aandeel in het werk als helper. *Gerard*, een kunstenaar uit Canada, die zeer nihilistisch was in zijn werk toen hij hier kwam, onderging een verandering die ons allen vulde met dankbaarheid.

De Zaterdag blijven in een behoefte voorzien. Het aantal bezoekers varieert sterk. Wel blijkt dat veel bezoekers bewust voor het onderwerp van de lezing komen. De *Tuin en Boomgaard* brachten een grote oogst op. Door de geweldige hulp van buitenaf konden wij de 20.000 kilo appels verkopen.

Lezingen:

Wij noemen enkele titels van lezingen die zijn geweest: Politiek en Sexualiteit, Antroposofie, Kernwapens, „Hoe spreekt God tot ons”, Doemdenken, Feminisme, Henry Moore, „Het gezin volgens Virginia Satir”.

De Gemeente, die tot de Nederlands Gereformeerde kerken behoort, en formeel losstaat van L'Abri, maar wel zondags in de L'Abri kapel bijeenkomt, is in het afgelopen jaar gegroeid. Wij zijn dankbaar voor de groeiende contacten met de omgeving.

Wij zijn dankbaar dat de Here ook in 1980 het werk gezegend heeft en bidden dat Hij Zijn hand ook dit jaar in het werk mag houden. Wij zijn zeer dankbaar voor de bredere kring van L'Abri, u die het werk steunt met uw gebed en giften.

Met vriendelijke groeten, namens L'Abri.

Nick Cornelisse

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven brochures bestellen.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen. En zodra dit vergankelijke onvergankelijkheid aangedaan heeft, en dit sterfelijke onsterfelijkheid aangedaan heeft, zal het woord werkelijkheid worden, dat geschreven is: De dood is verzwolgen in de overwinning. 1 Cor. 15 : 53 en 54

Heden heeft de Heere tot Zich genomen onze zeer geliefde vader, groot- en overgrootvader

HEDRIK VAN WIJK

op de gezegende leeftijd van 86 jaar.
Sinds 31 augustus 1959 weduwnaar van Doetje van der Veen.

Groningen, 30 juli 1981

van Iddekingeweg 109

Korrespondentie-adres: Albert Hahnlaan 39, Hoogkerk

Hilversum: E. VAN ESSEN-VAN WIJK
H. VAN ESSEN
Apeldoorn: B. H. VAN WIJK
Y. VAN WIJK-KROL
Groningen: A. J. VAN WIJK
Stadskanaal: H. N. VAN WIJK
E. VAN WIJK-HERMANN
Dordrecht: J. B. M. VAN WIJK
Utrecht: A. VAN WIJK
Hoogkerk: D. LUPS-VAN WIJK
H. A. LUPS
klein- en achterkleinkinderen

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad.

Stichting Ref. Hulpactie

„WOORD EN DAAD”

Giro 3020900 - Postbus 560, 4200 AN Gorinchem

Vooral gericht op hulp van kinderen in
Guatemala, Haiti, India en andere landen.

Inf. voor fin. adoptie: J. Slot, Rembrandtlaan 10,
3941 CH Doorn. Tel. 03430-4103.

U bent van harte welkom
op het

Goud- en Zilvermidatelier

„DE VLINDER”

Hannah de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

VROUWENCONTACTDAG
D.V. woensdag 23 september
in Kampen.

Ook U heeft
zo nu en dan behoefte aan ontspanning.
EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”

is zo'n plekje waar U zowel geestelijk als lichamelijk tot rust kunt komen.

Vraag folder.
Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

★ Verklaring van alle Bijbelboeken door D. J. Christiaan, 17 delen, 2000 blz. Uniek aanbod f 26,75. Franco na girostorting 1793613. Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Gaarna ontvang ik:

..... ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
..... ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” is nog een beperkt aantal aanwezig.